

Informace

výroční zasedání ENFSI 2010 v praze

Plk. Ing. Pavel KOLÁŘ, CSc., Kriminalistický ústav Praha

Evropská síť forenzních institucí, známá především zkratkou ENFSI a logem, které vtěsnalo mapu Evropy do tvaru lidského oka, sdružuje 58 evropských kriminalistických ústavů. Existuje oficiálně od října 1995, kdy byla založena v Rijswijku v Nizozemí. Zatímco celá řada jejích členských institucí slaví v těchto letech kulatá výročí své existence (např. Kriminalistický ústav Praha oslavil 50 let v roce 2008, slovenský Kriminalistický a expertízní ústav Policajného zboru bude mít 20 let v roce 2011 atp.), žádná oslava 15 let existence ENFSI se letos nekonala.

A tak by bylo možné napsat, že Kriminalistický ústav Praha Policie ČR dal ENFSI dárek v podobě pořadatelství jejího 22. výročního zasedání, byť se tam vůbec neslavilo, ale především pracovalo. Setkání se konalo ve dnech 20.-22. května 2010 v konferenčním centru U Hájků v Praze 1. Je třeba připomenout, že takové vrcholné jednání představitelů ENFSI se v Praze uskutečnilo již podruhé, poprvé to bylo v roce 2001, kdy byl KÚP, resp. jeho tehdejší ředitel JUDr. Jan Hlaváček, členem této organizace teprve tři roky. V letošním roce přijelo do Prahy 53 ředitelů, resp. představitelů kriminalistických a forenzních institucí, ze 32 evropských zemí.

Slavnostního zahájení výročního zasedání ENFSI se zúčastnil tehdejší první náměstek ministra vnitra plk. JUDr. Jiří Komorous, který vyjádřil potěšení nad tím, že se tak významná akce v dějinách české kriminalistiky konala právě v Praze. Hosty v Praze uvítal také ředitel Kriminalistického ústavu Praha plk. JUDr. Emil Vančo, který představil činnost a úkoly KÚP. Záštitu nad setkáním převzal policejní prezident.

Vlastní jednání představitelů ENFSI vedl předseda organizace Jan De Kinder (ředitel Kriminalistického a kriminologického institutu ministerstva spravedlnosti v Bruselu). První den probíhala tzv. tematická konference. Pro letošní jednání bylo jako nosné zvoleno téma „Interpretace výsledků znaleckých zkoumání“. Je to jedno z klíčových témat současného vývoje kriminalistické znalecké činnosti a tato problematika bylo Radou ENFSI zvolena i jako jednotící prvek programu „Monopol 2010“, který dotuje Evropská komise.

Tematickou konferenci zahájil úvodní přednáškou soudce Ústavního soudu ČR prof. JUDr. Jan Musil, CSc., který pojednal o hodnocení znaleckých posudků ze strany především soudců. Uvedl základní kritéria hodnocení znaleckého posudku. První z nich je právní korektnost důkazu, tzn. zda byla dodržena pravidla provádění znaleckého důkazu předepsaná právními předpisy. Dále se jedná o hodnocení důkazní relevance znaleckého posudku a hodnocení jeho věrohodnosti. Toto kritérium závisí na způsobilosti osoby znalce nebo znaleckého ústavu, na charakteru objektů zkoumání a nezpochybnitelnosti původu stop a jednotlivých kroků od jejich objevení po dodání k znalci a odborné správnosti znaleckého zkoumání. Zde prof. Musil zdůraznil nejen úlohu standardizace, ale také požadavek na srozumitelnost znaleckých posudků. V závěru jeho vystoupení byl podroben kritice současný stav právní úpravy a znalecké praxe v České republice.

Po jeho přednášce vystoupili předsedové pracovních skupin ENFSI, a to pracovní skupiny Místo činu Wout Karelse z Nizozemí a pracovní skupiny Požáry a výbuchy Niina Viitala z Finska. W. Karelse se zabýval rolí a postavením této pracovní skupiny, která se vymyká modelu ostatních pracovních skupin ENFSI. Podle jeho slov by mělo být v současnosti její hlavní rolí tvořit most mezi místem činu a ostatními pracovními skupinami ENFSI a podporovat rozvoj aplikace normy ISO 17020. Předsedkyně skupiny Požáry a průmyslové výbuchy, která má 68 členů z 32 zemí, sdělila, že usiluje o zapojení

všech členů do práce skupiny, která spočívá v organizaci okružního testu, výchově a vzdělávání (tvorba dokumentů pro policisty a pro experty), interpretaci výsledků zkoumání a ve vědě a výzkumu (projektu Evropská databáze hořlavých kapalin).

Se situací v programu EU „Monopol 2010“ seznámil účastníky Richard Gill z Anglie, jenž je manažerem programu. ENFSI získala od loňského roku možnost financování jejích projektů z finančních prostředků Evropské unie (500 000 eur v roce 2009). Jedná se prostředky z programu Prevence a boj proti kriminalitě, který pomáhá členským zemím EU a kandidátským zemím spolupracovat při prevenci a boji se zločinem. Roční program pro rok 2010 sestává z tzv. akčních grantů, které spolufinancují národní a mezinárodní projekty, operačních grantů určených nevládním organizacím, grantů udělených v rámci tzv. rámcového partnerství a podpory organizacím v monopolním postavení.

ENFSI byla uznána jako taková organizace pro oblast kriminalistické znalecké činnosti. Vedle jejích projektů jsou prostředky z tohoto programu určeny pro podporu projektů ATLAS (speciální intervenční jednotky), RAILPOL (železniční policie), TSIPOL (dopravní policie) a další. Pro ENFSI se tím otevřela možnost financovat stávající projekty, které byly dosud založeny na práci dobrovolníků mimo rámec jejich pracovních povinností, ale také projekty nové. Příkladem mohou být projekty v rámci programu Monopol 2009, které jsou zaměřeny na rozvoj managementu kvality v kriminalistických laboratořích - např. záměr vyškolit 80 znalců pro pozici technických expertů, kteří by měli akreditačním agenturám pomoci provádět hodnocení spojená s akreditací kriminalistických ústavů, nebo obnovení myšlenky na jakýsi celoevropský standard pro zkoušky expertů.

Druhé kolo projektů, tzv. Monopol 2010, bude věnováno právě oblasti interpretace výsledků znaleckého zkoumání a Rada ENFSI vybrala projekty jako např. „Vývoj a zavedení standardu

ENFSI pro interpretaci závěrů zkoumání" mezinárodního týmu vedeného Dr. Willisovou z Irska, „Mezilaboratorní porovnání v oblasti robotické extrakce DNA" pracovní skupiny DNA ENFSI nebo uspořádání vzdělávacích seminářů v oblasti balistiky a povýstřelových zplodin pracovní skupiny Palné zbraně ENFSI.

V odpoledním programu prvního dne vystoupil předseda ENFSI Jan De Kinder s přednáškou, která identifikovala zásadní problémy současné ENFSI. Hovoří se o přechodu z formy „klubu" na profesionální organizaci. Současný vývoj organizace poznamenává výrazně získání statutu monopolu u Evropské komise a s tím spojené možnosti finančních dotací se všemi vyplývajícími přínosy i problémy. Dalším požadavkem je nutnost nově definovat členství v organizaci (je vynucen značným zájmem různých institucí o spolupráci s ENFSI a členství v ní) a současně najít vztah k institucím, které působí v oblasti kriminalistické znalecké činnosti, ale nesplňují aktuální přísná kritéria pro členství v ENFSI. Třetím problémem je práce, způsob organizace odborných pracovních skupin ENFSI a jejich komunikace navzájem s Radou ENFSI. K těmto tématům probíhala diskuse v sekcích.

Druhý a třetí den zasedání probíhalo pracovní zasedání přístupné pouze představitelům členských institucí ENFSI. Rada ENFSI přišla na jednání s návrhem, aby byly nově vytvořeny tři kategorie členů. První kategorie, do které spadají stávající řádní členové, by musela splnit kritéria členství (počet expertů s právem podpisu znaleckého posudku minimálně 25; zkoumání prováděná minimálně v osmi odvětvích zkoumání, akreditace podle normy ISO 17025 do tří let). Členské instituce by měly možnost posílat své pracovníky do odborných pracovních skupin a komisí ENFSI, jejich představitelé by mohli hlasovat a povinností by bylo platit členský příspěvek.

Druhá kategorie (Recognised Contributor) s obdobnými právy s výjimkou práva hlasovat by podle návrhu Rady ENFSI platila

poloviční členský příspěvek a třetí kategorie (Recognised Partner) je zvažována pro partnerské organizace jako je ASCLAB v USA, SMANZFL v Austrálii, Evropská akreditace (EA) a další.

Návrhy Rady ENFSI byly diskutovány a podrobeny kritice a ve výsledku bylo rozhodnuto vytvořit projektovou skupinu pro zpracování analýzy v této oblasti, která by musela diskutovat dopady návrhů s předsedy pracovních skupin a předložila by materiál k rozhodnutí na příštím výročním jednání v roce 2011.

Velice otevřeně byla projednávána situace v Kriminalistickém centru ministerstva vnitra (FSC) v Moskvě, která nevykazuje žádný pokrok v oblasti akreditace a situace v oblasti managementu kvality byla označena jako neuspokojivá s úvahou o vyškrtnutí instituce z ENFSI. Ředitel FSC vysvětlil situaci ve své organizaci prostřednictvím demonstrování výkonnosti pracoviště, počtu expertů a zpracovávaných zkoumání a dalšími činnostmi jako metodické řízení, příprava nových expertů, atestace, vzdělávání. Sdělil, že akreditační agentura Ruské federace není členem ILAC a přestože je norma ISO 17025 implementována jako státní norma, pracoviště v Moskvě má problémy s přípravou na akreditaci. Rada ENFSI rozhodne na svém podzimním jednání.

V dalším vystoupení přednesla Christina Bertlerová, předsedkyně Stálé komise pro kvalitu a kompetence ENFSI, vyhodnocení dotazníků mapujících oblast kvality v členských institucích. Jde o formu dohledu nad procesem akreditace v členských institucích ENFSI, který se každoročně opakuje již několik let. Podle výsledků vyhodnocení odpovědí došlo v ENFSI k navýšení počtu akreditovaných laboratoří na 36, tři z nich se pochlubily akreditací vybraných činností podle normy ISO 17020. Zbýlých 17 institucí tvrdí, že plánuje dosažení akreditace, 25 uvažuje o jejím rozšíření. Snížil se počet těch institucí, které plánují akreditaci podle ISO 17020. Další otázky dotazníku se týkaly využívání manuálů správné laboratorní praxe z pracovních skupin ENFSI, školení, testů

způsobilosti atd. Předpokládá se, že všechny členské instituce ENFSI dosáhnou během několika let akreditace a již nyní se uvažuje o dalším postupu, např. o stanovení minimálního počtu akreditovaných zkoušek. Projekt pomocí neakreditovaným laboratořím pokračuje a chystá se druhé kolo projektu na období 2011-2013, do které se zapojí dalších pět dvojic institucí, z nichž vždy první se zkušenostmi z akreditace bude pomáhat nováčkům v této oblasti.

V oblasti pracovních skupin člen Rady ENFSI Kurt Zollinger ze Švýcarska, který odpovídal za pracovní skupiny, provedl vyhodnocení jejich činnosti. Byl schválen aktualizovaný rámcový dokument, který stanovuje pravidla pro poskytování odborných stanovisek pracovních skupin vnějším subjektům. Místopředseda projektové skupiny Hair (trichologický materiál), která sdružuje odborníky z oblasti morfologického zkoumání trichologického materiálu, Chris Ganniccliffe ze Skotska podal prezentaci informující o činnosti této skupiny za poslední tři roky a přednesl návrhy k budoucnosti tohoto projektu. Radou ENFSI byly před hlasováním předloženy dvě varianty - vznik nové pracovní skupiny, nebo přiřazení projektové skupiny k Evropské skupině vláken ENFSI. Většina představitelů ENFSI hlasovala pro druhou variantu.

Členem Rady byl za odstupujícího Kurta Zollingera ze Švýcarska zvolen Torsten Ahlhorn, ředitel kriminalistického institutu LKA Hesenska v SRN. Členy Rady zůstávají její předseda Jan De Kinder, místopředseda Pawel Rybicki z Centrální kriminalistické laboratoře polské policie, Burhanettin Cihangiroglu z kriminalistického ústavu tureckého četnictva a Tore Olsson, ředitel Státní kriminalistické laboratoře ve Švédsku. Setkání v roce 2011 se uskuteční také již podruhé v estonském Tallinnu, který se pochlubí zbrusu novou budovou tamního kriminalistického ústavu. Pro rok 2012 byl schválen irský Dublin jako místo konání dalšího, 24. výročního zasedání ENFSI.

Účastníci setkání byli informováni o plánech na rozvoj webové stránky ENFSI (www.enfsi.eu). Byla rovněž podána informace o přípravách konference Evropské akademie forenzních věd v Haagu v roce 2012 a hovořilo se o plánu jednodenních monotematických seminářů na příští období, které budou věnovány laboratorním a manažerským informačním systémům, statistice a interpretaci výsledků zkoumání, vzdělávání znalců a dalším oblastem důležitým pro kriminalistické ústavy.

V poslední části setkání bylo členům ENFSI předloženo vyhodnocení plnění plánu Rady ENFSI za uplynulý rok a akční plán Rady ENFSI na období 2010-2011, který zahrnuje oblasti vnitřní a vnější komunikace, vzdělávání, znalecké činnosti, výzkumu a vývoje, kvality a kompetencí. Komise pro Evropskou akademii forenzních věd předložila Radě materiál Strategie výzkumu a vývoje v ENFSI, který bude následně zaslán členským institucím. Komise pro kvalitu a kompetence prezentovala svůj plán práce na příští období, který se orientuje především na prohloubení spolupráce s Evropskou akreditací, zaměří na projekt pomoci neakreditovaných laboratořím a na problematiku validace. V komisi dochází k odchodu několika jejích členů a bude nutné pozvat nové lidi, kteří by zde mohli pracovat. Projekt Multilingua, jehož cílem bylo vytvoření multijazyčných slovníků v různých oblastech kriminalistické znalecké činnosti, již několik let živoří vzhledem k absenci vedoucích osobností a ani na pražském jednání se nepodařilo předsedu projektu nalézt.

Na závěr sobotního jednání poděkoval předseda ENFSI Jan De Kinder zástupcům Kriminalistického ústavu Praha za bezproblémové zajištění zasedání a rovněž za skvělou organizaci doprovodných akcí, které se setkaly s velkým úspěchem.

Součástí setkání byla i výstava firem, které pro kriminalistické ústavy dodávají své produkty. Celkem projevilo zájem a přijelo 12 společností, z toho pět zahraničních a sedm tuzemských. Účastníci měli možnost si v průběhu přestávek na občerstvení a oběd prohlédnout si jejich stánky.

Každý den byl pro účastníky konference a jejich doprovod připraven zajímavý společenský program. Ve čtvrtek 20. května navštívili Staroměstskou radnici, kde je přijal radní PhDr. Milan Pešák. Návštěva byla spojena s prohlídkou Brožíkovy síně a strojovny naší nejznámější pamětihodnosti - Staroměstského orloje. Příjemná byla také procházka po Karlově mostě a slavnostní večeře v Kaiserštejnském paláci, kterou obohatily tóny Hudby Hradní stráže a Policie ČR. Páteční večer byl zakončen plavbou na parníku po Vltavě, odkud mohli hosté obdivovat panorama večerní Prahy. Akce se zúčastnilo rovněž 16 doprovodných osob, pro které byl organizován poznávací program v Praze a Karlových Varech.

Pro Kriminalistický ústav Praha (KÚP) mělo pověření Evropské sítě forenzních institucí (ENFSI) uspořádat její výroční jednání mimořádný význam. Po devíti letech bylo v Praze jako na jediném místě v Evropě již podruhé uspořádáno vrcholné setkání této organizace v její novodobé historii. Toto setkání se dá označit jako historické zejména z hlediska obsahu projednávaných otázek a jejich důležitosti pro budoucnost této organizace a jednotlivých kriminalistických a forenzních institucí v Evropě.

ENFSI se v posledních letech daří ovlivňovat vývoj v jednotlivých evropských zemích v oblasti zavádění a prohlubování managementu kvality a následném procesu vzájemného uznávání znaleckých výstupů. Mimo to získala respekt v příslušných orgánech EU, což se projevuje nejen přístupem k finančním zdrojům, ale i například pozicí pracovních skupin při vytváření dokumentů EU. Na druhé straně zůstávají problémy s koordinací výzkumu a vývoje na úrovni, kterou představují ředitelé členských institucí ENFSI, a není jasné, zda bude zvládnuto další rozšiřování organizace.

Rovněž problematika pracovních skupin je stále velmi živá. Mají za sebou celou řadu úspěchů, ale ovlivňuje je nejen současná ekonomika, aktuální politika ENFSI v oblasti definování členství kriminalistických institucí, ale také viditelný pokles počtu aktivních členů, kteří jsou schopni a

ochotni věnovat převážně svůj volný čas rozvoji spolupráce expertů v odborných pracovních skupinách. Je zřejmý i rozpor mezi velkým zájmem odborných pracovníků v problematikách, v nichž dosud pracovní skupiny neexistují, spolupracovat na mezinárodní úrovni a mezi moratoriem na vznik nových pracovních skupin. Některé, např. skupina speciální biologie, začaly pracovat mimo rámec ENFSI.

KÚP potvrdil svoji pozici aktivního člena evropské forenzní komunity. Informací získaných na jednání Evropské sítě forenzních institucí bude využito pro rozvoj kriminalistických znaleckých institucí Policie ČR, nejen při diskusích o jejich optimálním organizačním uspořádání, ale i např. při prohlubování managementu kvality v KÚP a OKTE KŘP. Během setkání bylo plně využito možnosti pozitivně a nezkresleně prezentovat kriminalistickou znaleckou činnost Policie České republiky před zahraničními partnerskými institucemi.

Kolář, P.

Výroční zasedání ENFSI 2010 v Praze

SOUHRN

Ve dnech 20.-22. května 2010 se v Praze uskutečnilo 22. setkání představitelů Evropské sítě forenzních institucí (ENFSI), která sdružuje především státní kriminalistické znalecké instituce evropských zemí. Vrcholného zasedání ENFSI se zúčastnilo 53 z 58 ředitelů, resp. představitelů kriminalistických a forenzních institucí ze 32 zemí. Úvodní přednáškou zahájil soudce Ústavního soudu ČR prof. Jan Musil, který hovořil o hodnocení znaleckých posudků ze strany soudců. Delegáti jednali o aktuálních problémech současné ENFSI, které provázejí přerod této organizace na profesionální sdružení kriminalistických ústavů. Je to problematika kritérií členství

a vztahy s těmi, kteří chtějí s ENFSI spolupracovat, činnost odborných pracovních skupin, externí financování projektů, výzkum a vývoj a vzdělávání kriminalistických znalců, policejních orgánů, státních zástupců a soudců.

Kolář, P.

ENFSI 2010 annual meeting in Prague

SUMMARY

On May 20-22 2010, the 22nd meeting of representatives of the European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI), which unites mainly state criminological expertise institutions in European countries, took place in Prague. 53 out of 58 directors or representatives of criminological and forensic institutions from 32 countries attended the ENFSI summit. Prof. Jan Musil, judge of the Constitutional Court of the Czech Republic, opened with the first paper, speaking on evaluation of expertise by judges. Delegates discussed problems of the current ENFSI, which accompany a transformation of this organisation into a professional association of criminological institutes. This is a matter of membership criteria and relations with those, who want to cooperate with ENFSI, the activity of professional work groups, external financing of projects, research and development and education of criminological experts, police authorities, public prosecutors and judges.

Kolář, P.

Die Jahrestagung des ENFSI 2010 in Prag

ZUSAMMENFASSUNG

20.-22. Mai 2010 fand in Prag die 22. Tagung der Repräsentanten des Europäischen Netzwerkes der forensischen

Forschungsinstitute (ENFSI) statt, welches vor allem staatliche kriminalistische Sachverständigeninstitutionen der europäischen Länder vereint. Am Gipfeltreffen des ENFSI nahmen 53 von 58 Direktoren, resp. Repräsentanten aus Kriminal- und forensischen Institutionen aus 32 Ländern teil. Das Treffen eröffnete mit seinem Referat Prof. Jan Musil, Richter des Verfassungsgerichts der Tschechischen Republik, der über die Bewertung der Sachverständigengutachten seitens der Richter gesprochen hat. Die Delegierten diskutierten über aktuelle Probleme des gegenwärtigen ENFSI, die mit der Umwandlung dieser Organisation zu einer Berufsvereinigung von Kriminalinstituten verbunden sind. Es handelt sich um die Problematik der Mitgliedschaftskriterien sowie um die Beziehungen mit jenen, die mit ENFSI zusammenarbeiten wollen, um die Tätigkeit der Facharbeitsgruppen, die externe Finanzierung von Projekten, Forschung und Entwicklung und Weiterbildung der kriminalistischen Sachverständigen, der Polizeiorgane, der Anwälte und Richter.